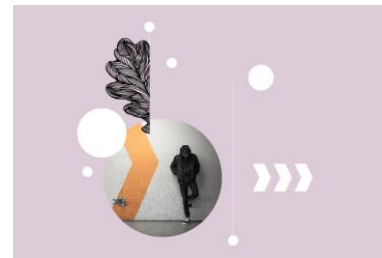
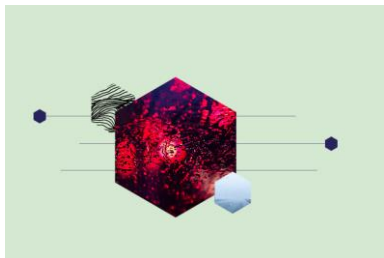
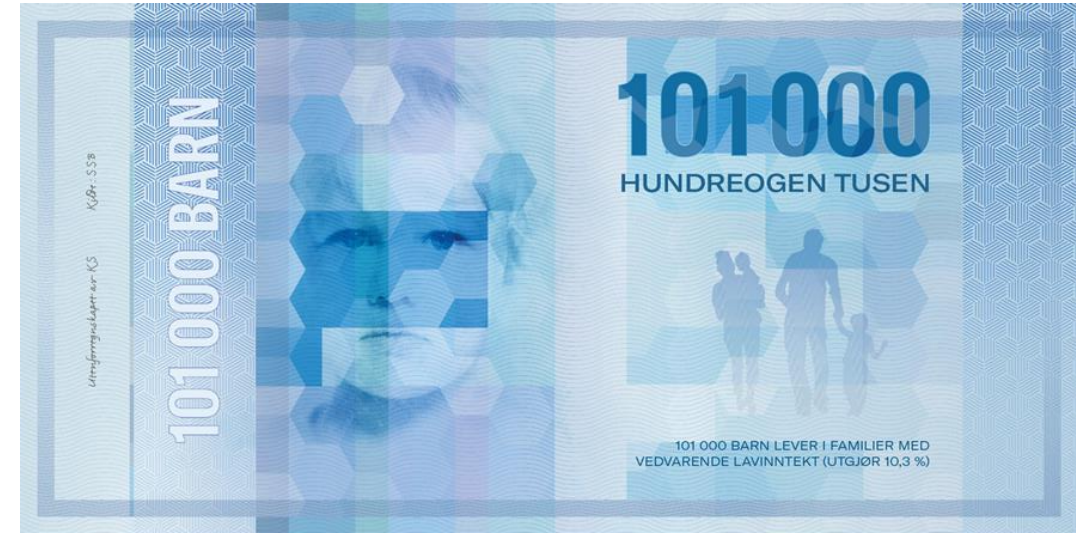

Hvorfor og hvordan bruke Utenfor-regnskapet og Veikart for tjenesteinnovasjon i sammenheng?

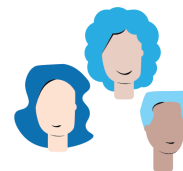
Støtteverktøyet er laget for å vise hvordan Utenfor-regnskapet kan tas i bruk i tjenesteinnovasjoner i kommuner og fylkeskommuner

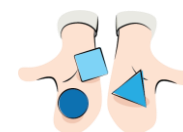
Støtteverktøyet inneholder

- Korte beskrivelser av hva Utenfor-regnskapet og Veikart for tjenesteinnovasjon er, og hvordan de kan brukes i sammenheng
- En kort introduksjon til de ulike fasene i Veikartet, og forslag til når det er aktuelt å bruke Utenfor-regnskapet
- Et konkret eksempel på hvordan Utenfor-regnskapet kan brukes i praksis. I eksemplet viser vi hvilken informasjon som trengs for å fylle ut Utenfor-regnskapet, og minner om at det også kan brukes som et dialogverktøy på tvers av sektorer
- Beskrivelser og tips til hvordan du fyller ut Utenfor-regnskapet, og hvordan resultatene skal tolkes

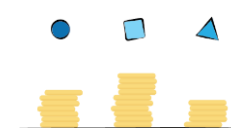
Hvordan kan vi se Utenfor-regnskapet i sammenheng med fasene i tjeneste-innovasjon?

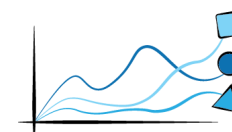
1

2

3

4

I første del introduserer vi hva de to ulike verktøyene er, og hvordan de kan brukes i sammenheng.

01

FORANKRING

02

INNSIKT

03

TJENESTE-
UTVIKLING

04

PILOTERING

05

OVERGANG
TIL DRIFT

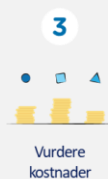
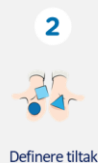
06

NY PRAKSIS

Kort om Utenfor-regnskapet og Veikart for tjenesteinnovasjon

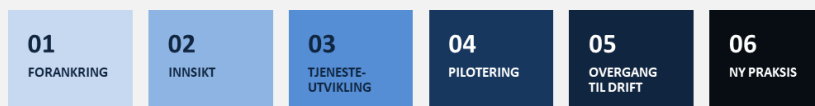
Utenfor-regnskapet

- Er en beregningsmodell som viser potensielle økonomiske gevinster av en innsats
- Er et dialogverktøy som kan gi nye samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer
- Er et underlag for investeringsbeslutninger for innsatser rettet mot utvalgte målgrupper
- Modellen sier ingenting om effektene av en innsats

Veikart for tjenesteinnovasjon

- Er et prosess- og støtteverktøy for brukerrettet tjenesteinnovasjon
- Det bygger på tre pilarer som er gjennomgående i metodikken: Forankring, tjenstedesign og gevinstrealiseringsmetodikk
- I Veikartet er tjenesteinnovasjon beskrevet i seks faser fra *forankring* til *ny praksis*.

Dette er fasene i Veikart for tjenesteinnovasjon

01

FORANKRING

Kommunen **definerer utfordringsbildet** og sikrer at alle involverte har **felles forståelse for både problem og mål**.

Sentrale stikkord er grundig forarbeid, god planlegging og bred forankring.

02

INNSIKT

Kommunen fremskaffer innsikt i reelle behov og årsaker til problemer før en løsning velges.

Innsikten settes i system slik at den kan brukes som beslutningsgrunnlag for videre arbeid

03

TJENESTEUTVIKLING

Innsikten omsettes til ideer og videre til konkrete tjenester eller innsatser som kan piloteres.

Involvering av brukere, ansatte og andre berørte parter underveis for å sikre forankring og treffsikre løsninger.

04

PILOTERING

Utprøving av tjeneste eller innsats i begrenset skala for å finne ut hvordan det fungerer i praksisnære omgivelser.

Her kan det også gjøres målinger basert på utvalgte indikatorer for å **utforske hvilke resultater og virkninger endringene fører til**.

05

OVERGANG TIL DRIFT

Sikre at den nye tjenesten **integreres i drift på en god måte**.

Det innebærer planlegging og gjennomføring av implementering, og eventuelle anskaffelser.

06

NY PRAKSIS

Følge opp ønskede gevinster for brukere, ansatte og samfunnet som helhet.

Gevinstrealisering er ofte tidkrevende, og forutsetter gjennomgående handling og oppfølging.

Utenfor-regnskapet er et verktøy for

- 1 Å prioritere og ta mer kunnskapsbaserte beslutninger i forebyggingsarbeidet i kommunen
- 2 Å synliggjøre hvilke økonomiske gevinster investering i forebyggende innsatser har for kommunen, fylkeskommunen og staten
- 3 Å gi et grunnlag til å vurdere nye samarbeid og felles investering i innsatser
- 4 Å gi et grunnlag for å forankre utprøvde og mulige nye innsatser i kommuneadministrasjonen og politisk ledelse

Utenfor-regnskapet tar utgangspunkt i registerdata og beskrivelser av selvvalgte tiltak. Det beregner **sparte kostnader for kommune, fylkeskommune og stat dersom innsatsen virker**. Verktøyet viser også når man kan forvente å høste økonomiske gevinster av et planlagt tiltak.

Fra langsiktige beregninger ... til systematisk operasjonalisering og oppfølging av gevinster

- *Veikart for tjenesteinnovasjon* legger til rette for å forankre behovet for endring bredt, fremskaffe innsikt om rotårsaker og behov, samt utvikling av treffsikre innsatser basert på brukerbehov.
- Utenfor-regnskapet gjør det mulig å beregne hvor mye det lønner seg å hindre utenforskap for en eller flere bestemte målgrupper.
- Utenfor-regnskapet beregner langsiktige økonomiske besparelser, mens Veikartet gjør det mulig å **operasjonalisere gevinster på kort og lang sikt**, og jobbe systematisk med å utvikle nye tjenester.
- Etter fasen *forankring og innsikt*, kan dere i neste fase **innrette innsatsen for å styrke sannsynligheten for at flest mulig barn og unge får gode liv.**

Utenfor-regnskapet brukes fortrinnsvis i de to første fasene i Veikart for tjenesteinnovasjon

01
FORANKRING

02
INNSIKT

03
TJENESTEUTVIKLING

04
PILOTERING

05
OVERGANG TIL DRIFT

06
NY PRAKSIS

01

Tidlig i fase 1, når **utfordringsbildet er definert**, kan man **konkretisere målgruppen(e)** som skal ligge til grunn for beregningene i Utenfor-regnskapet. Videre kan Utenfor-regnskapet benyttes til å **utforske potensielle økonomiske gevinster** av innsatser. Resultater fra Utenfor-regnskapet kan brukes til å forankre innsatsene i kommunen.

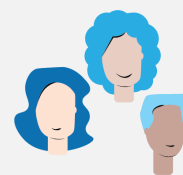
02

I fase 2, når man har **skaffet innsikt i reelle behov og årsaker til problemer**, er det en fordel å **gå tilbake og vurdere på nytt målgruppe(r), innsatser og hvor mange vi tror vi vil hjelpe med tiltaket fra fase 1**. Innholdet i innsatsen detaljeres og justeres basert på brukerbehov for å **øke treffsikkerhet og måloppnåelse**. I Veikartet finnes også verktøy for tall og statistikk som kan tas i bruk i denne fasen.

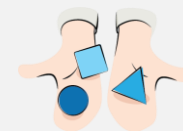
Hvordan bruke Utenfor-regnskapet?

Et casebasert eksempel

På de neste sidene er det en gjennomgang av de fire ulike stegene i Utenfor-regnskapet med utgangspunkt i et eksempel.

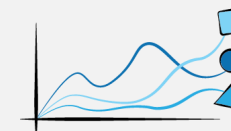
1

2

3

4

[LAST NED UTENFOR-REGNSKAPET HER](#)

Hva trenger vi å vite for å fylle ut Utenfor-regnskapet?

FRA EKSEMPELET VI SKAL SE PÅ:

Målgruppe for innsatsen: **Barn og unge i familie med vedvarende lavinntekt**

Aldersintervall for målgruppen: **13-15 år**

Antall barn og unge i målgruppen for innsatsen: **100**

Varighet på innsatsen: **2 år**

Kommunenes egne kostnader knyttet til innsatsen: **1.000.000,-**

Kostnader som faller fra grunnet innsatsen: **500.000,-**

Kommunen får **500.000,-** i tilskudd fra staten

Før dere fyller inn data i Utenfor-regnskapet, er det en fordel å ha oversikt over hvilken målgruppe tiltaket vi skal utvikle skal rettes mot. Vi bør også ha en idé om hvor mange innsatsen retter seg mot, hvor lenge den skal vare, hvilke kostnader, ev. fravær av kostnader, som innsatsen fører med seg. Målgruppe m.m. får vi oversikt over i fase 1 og 2 i Veikart for tjenesteinnovasjon.

Husk at Utenfor-regnskapet også er ment som et utforskende dialogverktøy som legger til rette for nye samtaler på tvers av sektorer. Det er absolutt lov å bli nysgjerrig på eksisterende praksis!

Velge målgruppe for innsatsen

Her velger du målgruppe. Med målgruppe mener vi hvilken gruppe barn tiltaket rettes inn mot. Du kan kun velge en målgruppe.

Målgruppe

- Barn i lavinntektsfamilier hvor barnet er norskfødt med innvandrerforeldre
- Barn i lavinntektsfamilier hvor en av eller begge foreldrene mottar uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp
- Unge som har står i fare for å ikke fullføre videregående opplæring på normert + 2 års tid
- Barn med hjelpetiltak i barnevernet
- Barn som har foreldre med diagnose innen psykiske lidelser eller rusmiddelproblem
- Barn diagnostisert med depresjon eller angst
- Barn diagnostisert med adferdsvansker

Her velger aldersgruppe for målgruppen. Du kan velge én eller to aldersgrupper, men vi anbefaler å velge én.
Hvis du krysser av i to bokser kan du kun velge aldersgrupper som kommer etter hverandre. For eksempel er det ikke mulig å velge gruppene 0-2 år og 10-12 år.

Aldersgruppe

☐ 0-2 år	(Barnehage-liten)
☐ 3-5 år	(Barnehage-stor)
☐ 6-9 år	(Småtrinn)
☐ 10-12 år	(Mellomtrinn)
☒ 13-15 år	(Ungdomstrinn)
☐ 16-19 år	(Videregående opplæring)

Først skal vi velge målgruppe for innsatsen

Utenfor-regnskapet gir flere valgmuligheter for kategorier av utsatte barn og unge. Dere velger målgruppen som passer deres behov best. Hvis dere ikke finner en målgruppe som er identisk med innsatsen dere ønsker å gjøre, kan dere benytte «Barn i lavinntektsfamilier hvor en av eller begge foreldrene mottar uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp». Denne målgruppen vil favne bredest, og kan derfor benyttes om andre målgrupper ikke passer bedre.

...så skal vi definere aldersintervallet for målgruppen

Vi har mulighet til å velge to sammenhengende aldersgrupper dersom innsatsen ikke er målrettet innenfor et relativt lite aldersintervall. Vi anbefaler likevel at det velges ett aldersintervall. Velger vi to aldersintervall vil modellen beregne gjennomsnitt på gjennomsnitt, og vi får litt mindre treffsikre resultater.

Vurdere suksessraten for tiltaket

I de to boksene under skal det fylles inn hva den forventede suksessraten for tiltaket er.

Oppgi i prosent hvor mange av målgruppen som forventes å bli en del av "gjennomsnittet av befolkningen" uten tiltaket:

Oppgi i prosent hvor mange av målgruppen som forventes å bli en del av "gjennomsnittet av befolkningen" etter å ha mottatt/deltatt i tiltaket:

Suksessraten

Det kan være utfordrende å vite hvor mange barn som vil få et normalliv både med og uten tiltaket. Men verktøyet krever ingen eksakt vitenskap, og vi legger inn her forutsetninger som verktøyet regner ut fra. Prøv derfor gjerne ut ulike suksessrater, og få flere resultater som viser det fremtidige økonomiske potensialet.

Vi kan eksempelvis gå tilbake hit hvis resultatene vi får blir negative, for så å prøve oss frem med ulike suksessrater. På den måten kan vi få informasjon om hvor mange barn og unge som innsatsen må virke for at det skal være økonomisk lønnsomt.

NB! En suksessrate på 10 prosent må vurderes som relativt høy.

Det neste vi skal gjøre er å vurdere hvor mange tiltaket vil hjelpe. I modellen heter dette «suksessrate». Suksessraten beregnes ut fra to tall som dere skal skrive inn i modellen.

Først skal dere skrive inn hvor stor andel av barna i målgruppen dere tror vil få et normalt livsforløp uavhengig av innsatsen dere planlegger å sette inn. Altså hvor mange som vil «klare seg» selv om vi ikke setter inn spesielle tiltak.

Eksempel: Hvis det er 100 barn i målgruppen, og dere tror at 50 av disse vil få et normalt liv uten tiltaket, skriver dere inn 50 % i den øverste boksen.

Så skal vi vurdere hvor mange barn i målgruppen som vil klare seg dersom vi setter i gang tiltaket. Altså hvor mange av den samme målgruppen som vil få et normalt liv når tiltaket er gjennomført, inkludert de som vil klare seg uavhengig av tiltaket.

Eksempel: Av de 100 barna som er i målgruppen, tror vi nå at 60 av disse får et normalliv fordi vi gjennomfører tiltaket. Vi skriver derfor inn 60 prosent i den nederste boksen.

Det er **differansen** mellom prosentandelen vi skrev i første (50 prosent) og andre boks (60 prosent) som er «suksessraten» (10 prosent) for tiltaket, dvs. prosentandelen vi tror tiltaket faktisk vil hjelpe for. Suksessraten regnes ut automatisk og kan leses i modellen. Hvis denne andelen er 10 prosent som i eksemplet, vil et tiltak som retter seg mot 100 barn bidra til at ytterligere 10 barn i målgruppen blir som gjennomsnittet av befolkningen.

Det er suksessraten som benyttes til å beregne de økonomiske₁₃ gevinstene for tiltaket i verktøyet.

Tiltakets varighet

Tast inn årstallet tiltaket gjennomføres for første gang

?

Hvor mange år arrangerer kommunen tiltaket?

? år

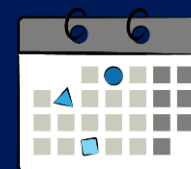
Hvor mange år varer hvert enkelt tiltak?

? år

	2021	2022
Antall nye barn/unge i tiltaket	100	-

Her kan dere teste ut ulike størrelser på målgruppen for tiltaket for å undersøke hvilke resultater det gir. Jo flere barn/unge tiltaket treffer, jo flere vil også forventes å kunne få et normalliv basert på andelen vi anslo på forrige side. Det vil gi større framtidige økonomiske gevinster. Vi kan undersøke hvor mange barn/unge tiltaket bør rettes mot for at det skal bli lønnsomt ut fra suksessraten som tidligere ble definert.

Nå skal dere beskrive tiltakets varighet

Det gjør dere ved å spesifisere startår og antall år innsatsen skal vare. Her setter dere f.eks. 2021 som startår, og at tiltaket skal vare i 2 år. Vi har ikke nye runder med samme tiltak i disse årene, derfor setter vi 2 år for varighet på det enkelte tiltaket. Dere skriver videre inn antall barn/unge som innsatsen retter seg mot. De 100 følges opp i begge årene, og det kommer ikke flere barn/unge til i dette eksemplet.

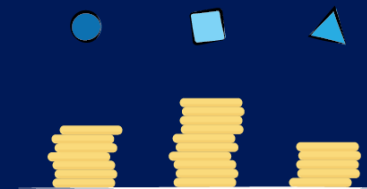
Tiltakets kostnader

Samlede kostnader i alt pr. år for tiltakene (NOK pr. år)

	2021	2022
Kommunen	1 000 000	1 000 000
Fylkeskommunen		
Staten	500 000	

Samlede kostnader/utgifter som faller bort ved innføringen av tiltakene

	2021	2022
Kommunen	500 000	500 000
Fylkeskommunen		
Staten		

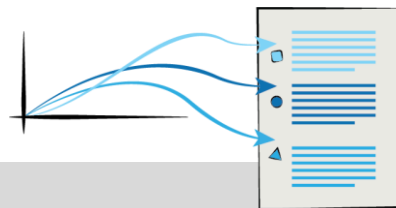
Til slutt legger dere inn hva den ekstra innsatsen koster, altså hvilken investering dere ønsker å gjøre.

Tiltaket vi viser her har en total kostnad på kr. 1.000.000,- pr år. Vi skriver derfor inn 1.000.000,- for hvert av årene.

Kommunen har mottatt tilskudd fra staten til å gjennomføre tiltaket. Vi skriver inn at staten investerer kr. 500.000,-

Den nye innsatsen kan innebære at andre faste driftsutgifter i kommunen faller bort. Det kan være et annet tiltak eller innsats rettet mot samme målgruppe. I dette eksempelet sier vi at kr. 500.000,- faller bort for begge årene.

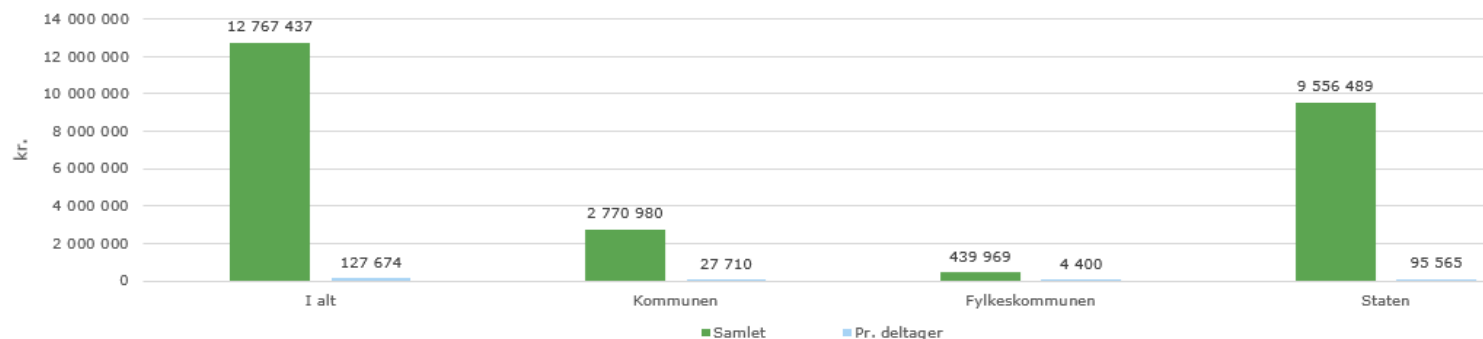
Vurdering av resultatene 1

Basert på det vi har lagt inn i modellen, beregner Utenfor-regnskapet de økonomiske gevinstene.

Tiltaket gir en samlet økonomisk gevinst på nær **13 millioner kroner over 40 år**. Med en *positiv nettogevinst* har tiltaket større fremtidige gevinster kostnadene ved selve innsatsen. Resultatene viser videre at det er staten som har de største gevinstene, mens kommunen sparer ca. 3 million og fylkeskommunen en halv million.

Figur: Nettogevinst for tiltaket fordelt på aktører for tiltaket i 2021-kroner. Beregningen er gjort for en periode på 40 år.

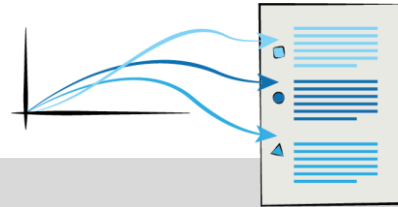
	Samlet netto-gevinst	Netto-gevinst pr. deltager
I alt	12 767 437	127 674
Kommunen	2 770 980	27 710
Fylkeskommunen	439 969	4 400
Staten	9 556 489	95 565

Modellen regner her ut **nettogevinster**. Den samlede nettogevinsten forteller oss hvor mye vi «sitter igjen med» etter å ha trukket fra alle kostnader. Nettogevinsten inneholder også utgifter til de som «ikke lykkes» (dvs. ikke kommer over i et normalliv). Nettogevinst per deltaker er samlet nettogevinst delt på antall deltakere i tiltaket. Denne er altså ikke bare for de som «lykkes», men for alle i målgruppen.

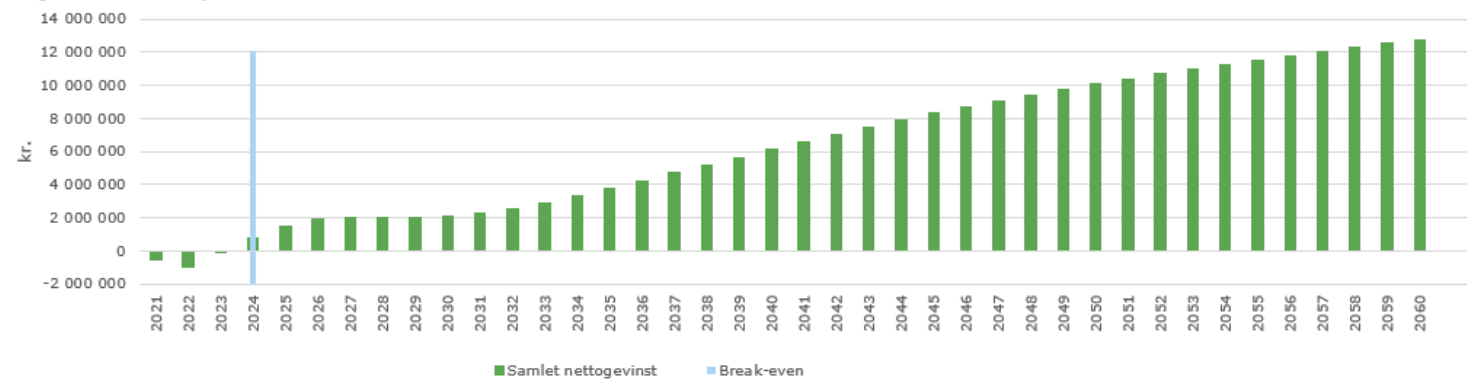
Vurdering av resultatene 2

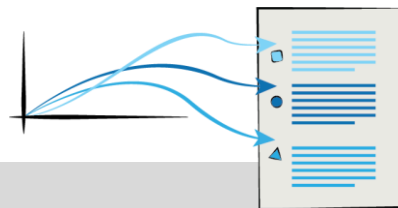
Utenfor-regnskapet beregner at tiltaket vil føre til **økonomiske gevinster 3 år** etter oppstart. Herfra vil kommunen, fylkeskommunen og staten samlet hente økonomiske gevinster fra tiltaket.

	Årstall	Antall år
Samlet break-even	2024	3

Figur: Break-even analyse

Vurdering av resultatene 3

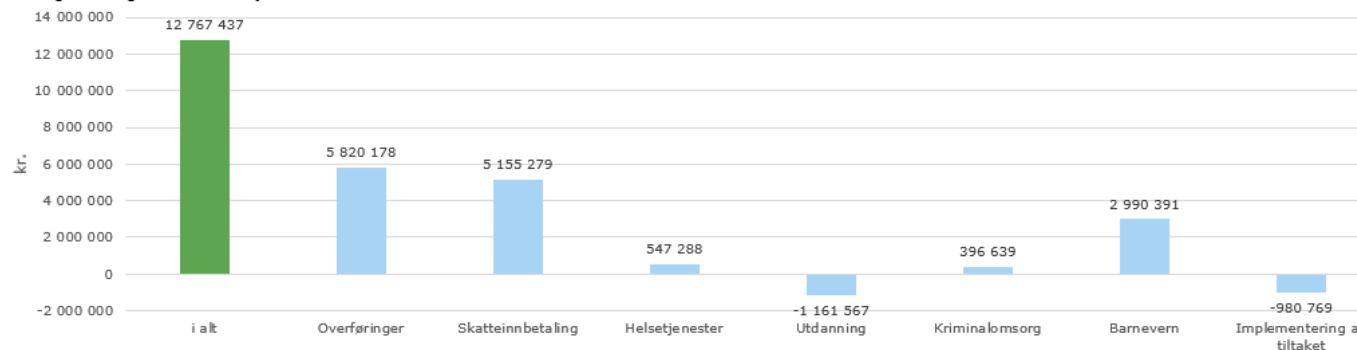

Den siste av de tre resultatfigurene viser hvilke tjenesteområder som får gevinst

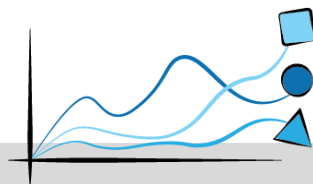
Det er mange velferdstjenester, spesielt på kommunalt nivå, som ikke ligger inne i Utenfor-regnskapet. Tjenestene som fremkommer her er de områdene som det er lagt inn forbruk og utgifter til. Vi kan se at reduksjoner i overføringer (trygd og økonomisk sosialhjelp) og økte skatteinntekter er det som utgjør de største økonomiske gevinstene. Helsetjenester, kriminalomsorgen og barnevernet får også reduserte utgifter, og dermed økonomiske gevinster. Utdanning får økte utgifter fordi tiltaket fører til at flere av barna/de unge fullfører videregående opplæring, og tar høyere utdanning.

	SAMLET NETTO-GEVINST	NETTO-GEVINST PR. DELTAGER
I alt	12 767 437	127 674
Overføringer	5 820 178	58 202
Skatteinnbetaling	5 155 279	51 553
Helsetjenester	547 288	5 473
Utdanning	- 1 161 567	- 11 616
Kriminalomsorg	396 639	3 966
Barnevern	2 990 391	29 904
Implementering av tiltaket	- 980 769	- 9 808

Figur: Nettogevinst for ulike tjenesteområder

Hvordan bruke resultatene?

Benytt gjerne muligheten til å justere hva du har lagt inn i som grunnlag for beregningene, altså beskrivelsen av innsatsen.

Modellen er dynamisk og vil endre resultatene fortløpende når du endrer forutsetningene.

For eksempel:

- Hva skjer hvis du endrer analyseperiode og hvor mange vi tror tiltaket virker for (suksessraten)?
- Hvor mange i målgruppen må vi lykkes med for at tiltaket fortsatt skal gi en positiv økonomisk gevinst?
- Ved å undersøke ulike scenarier kan du få en mer nyansert beskrivelse av tiltakets potensial, og hva som skal til for at tiltaket skal gi økonomiske gevinster.

Hvem bør bruke utenfor-regnskapet?

Målgrupper

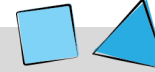
Deltakere

Interessenter

Målgruppe for resultatene vil være de som tiltaket skal forankres hos, f.eks. administrativ eller politisk ledelse i kommunen

Deltakere og interessenter er de vi må involvere for å legge inn tall i Utenfor-regnskapet. Det vil være alle aktører (sektorer, tjenesteområder m.fl.) som må samhandle for at innsatsen skal ha effekt

I tråd med Veikart for tjenesteinnovasjon bør dere i første fase ha oversikt over interessenter, og planlegge forankringen av tiltaket. Denne oversikten ses i sammenheng med hvem som må involveres for å innhente nødvendig informasjon til utfylling av Utenfor-regnskapet, og hvilken målgruppe dere retter dere mot. Det er viktig å involvere bredt slik at dere får med dere alle aktører som må jobbe sammen for å lykkes med tiltaket.

Eksempel på hvordan resultatene kan presenteres

Resultatene fra Utenfor-regnskapet forteller oss at hvis vi klarer å få **10 prosent** av de vi retter tiltaket mot til å unngå å havne i utenforskap, vil kommunen **spare ca. 3 millioner** kroner de neste 40 årene. Dette når kostnader knyttet til å gjennomføre tiltaket, og kostnader knyttet til dem som ikke inkluderes i arbeidslivet er regnet med. Beparelsene i kommunen hentes i hovedsak gjennom reduserte kostnader i barnevernet.

Resultatene viser også at staten får **betydelig reduksjon i utgifter til trygdeytelser** for gruppen innsatsen er rettet mot. Modellen regner ikke med bortfall av sosial arv av trygdeytelser. Ved å forhindre utenforskap i denne målgruppen vil vi potensielt høste ytterligere økonomiske gevinster, gjennom å redusere denne type arv.

Resultatene fra Utenfor-regnskapet viser at samfunnet vil begynne å spare penger gjennom å rette tiltak mot denne målgruppen **etter tre år** fra tiltaket er satt i gang.

Veien videre ...

Nå har dere regnet potensielle økonomiske gevinster av innsatsen dere ønsker å gjennomføre, og kan gå i gang.

For å øke sannsynligheten for at tiltaket treffer flest mulig i målgruppen best mulig, oppfordrer vi til at dere gjør et **grundig arbeid med å forstå reelle behov og rotårsaker til utfordringene målgruppen har** (Veikart for tjenesteinnovasjon, fase 2)

Samtidig anbefales det å sette i gang det systematiske arbeidet med å planlegge og følge opp gevinster av endringene parallelt med at tjenesten eller innsatsen utvikles. Dette arbeidet er viktig for å kunne evaluere og måle både kortsiktige og langsiktige gevinster, og dermed få innsikt i hvorvidt tjenesten eller tiltaket virker som tiltenkt. Relevante verktøy for dette finnes også i Veikart for tjenesteinnovasjon.